

S. Sayısı : 208

Hâkimler kanununun muvakkat maddesinin (B) fıkrasının 2 numaralı bendinin tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresile Hâkimler kanununun muvakkat maddesinin (B) fıkrasının 3 ve 4 numaralı bendlerinde yazılı müddetlerin üç sene daha uzatılmasına ve muvakkat maddeye son bir fıkra ilâvesine dair kanun lâyihası ve Adliye encümeni mazbatası (3/345, 1/779)

Hâkimler kanununun muvakkat maddesinin B fıkrasının 2 numaralı bendinin tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/345)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/863

18 - III - 1937

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

2556 sayılı hâkimler kanununun muvakkat maddesinin (B) fıkrasının 2 numaralı bendinin tefsiri hakkında Adliye vekillüğinden yazılan 12 - III - 1937 tarih ve 80/13 sayılı tezkere sureti sunulmuştur. İşin tefsir yolu ile halline müsaade buyurulmasını dilerim.

Başvekil

I. İnönü

Yüksek Başvekâlete

Yirmi iki liradan otuz liraya kadar maaş alan ehliyetnameli müstantiklerden bir kısmı, 2556 sayılı hâkimler kanununun muvakkat maddesinin (B) fıkrasının 2 numaralı bendi mucibince imtihana girmek için müracaatta bulunmaktadırlar. Muvakkat maddenin bahsedilen fıkrasında; meslek mektebinden mezun olup da 1452 sayılı baremkanununun on birinci ve daha altındaki derecelerden maaş alan müstantiklerin, imtihana tâbi tutulacakları gösterilerek maaş itibarile aynı derecede bulunan ve fakat meslek mektebinden çıkmamış olan diğer sorgu hâkim vekilleri hakkında hiç bir sarahat meveud bulunmamaktadır. Kanunun diğer maddelerinde de bunlar hakkında hiç bir hüküm yoktur. Miktarları yetmiş kişiye varan bu sorgu hâkim vekilleri; senelerce mahkeme ve adliye dairelerinde zabıt kâtibliği ve başkâtiblik gibi adli vazifelerde muvaffakiyetle hizmet ederek meslekî bilgi ve görgülerini ileriletmekle beraber o zamanki usule göre Adliye encümenleri huzurunda yapılan müstantiklik imtihanında girerek ispatı ehliyet etmeleri üzerine yedlerine şahadetname verilip müstantik sınıfına nakledilmişlerdir.

Bu günkü adli teşkilâtta dahi kendilerinden istifade edilmekte olanlar ekseriyeti teşkil etmektedir. Yeni hâkimler kanununun neşrinden evvel bu vaziyetteki müstantiklerden bir kısmı hâkimliğin diğer sınıflarına da geçmek suretilerle ağır ceza reisliği ve Temyiz azalığı gibi hâkimliğin en mühim derecelerine kadar yükselmişlerdir.

Şu vziyete göre, yeni knunala bunlardan tahsisen bahsedilmemiş bulunması, büsbütün terfi ve terakki hakkından mahrum kalmalarını istilzâm etmeyeceği mütalea kılınmakta olup ezcümle

kanunun neşrinden evvel, otuz liradan fazla maaşa geçmiş olan mektebsiz hâkim ve müddeiumu- milerle sorgu hâkimlerinin diğer hâkimler gibi terfileri kabul edilmiş olması ve muvakkat mad- denin 5 numaralı fıkrasında mükteseb hakları tanınmış bulunması gibi ahval dahi bu noktai nazarı teyid eylemektedir. Ancak, kanunun muvakkat maddesinin 2 numaralı fıkrasında yalnız meslek mekteblerinden çıkmış olan hâkim vekillerinden bahsedilerek diğerlerine temas edilmemiş bulunması itibarile bunların imtihana tâbi olmaksızın terfi etmeleri esasının kabulü; meslek mekte- binden çıkmış ve aynı derecede bulunmuş olan diğer sorgu hâkim vekillerinin üstünde kendilerine bir hak tanınmasını icab ettireceği cihetle doğru görülemediği gibi kanunda vaziyetleri tesbit edilmemiş olduğundan dolayı; her hangi bir şekilde terfi ettirilmeyerek ilelebed aynı maaşta bira- kılmaları da büsbütün mağduriyetlerini intaç edeceği ve bir takım mahzurulara dahi çıkır açacağı derpiş olunmaktadır.

Binaenaleyh; bahse mevzu olan sorgu hâkim vekillerinin de 2556 sayılı hâkimler kanununun mu- vakkat maddesinin (B) fıkrasının 2 numaralı bendi hükümlerine tâbi tutulmaları maslahata ve kanun vaziyetinin maksad ve hedefine uygun olacağından kanunun mezkûr fıkrası hükmünün bu cihetten Büyük Millet Meclisince tefsir ve manasının tayini hususuna yüksek müsaadelerini dilerim.

Adliye vekili

Hâkimler kanununun muvakkat maddesinin (B) fıkrasının 3 ve 4 numaralı bentlerinde yazılı müddetlerin üç sene daha uzatılmasına ve muvakkat maddeye son bir fıkra eklenmesine dair kanun lâyihası (1/779)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı: 6/1359

21 - IV - 1937

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

2556 sayılı Hâkimler kanununun muvakkat maddesinin B fıkrasının 3 ve 4 numaralı bendlerin- de yazılı müddetlerin üç sene daha uzatılmasına ve muvakkat maddeye son bir fıkra ilâvesine dair Adliye Vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 15 - IV - 1937 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekâlet vekili

Dr. R. Saydam

Esbabı Mucibe lâyihası

1 — Yeni kurulan vilâyet ve kazalarda bir an evel adlî teşkilât yapılabilmesi ve bazı yerler- deki teşkilâtın ihtiyaçla mütenasib bir surette müstacelen takviyesi için küçük derecede hâkim ve müddei umumiye şiddetle ihtiyaç vardır. Normal bir vaziyette olduğu gibi hukuk mezunlarının mesleğe kabulden evvel iki sene namzetlik müddetine ve ayrıca imtihana tâbi tutulmaları bahsedil- len teşkilâtın ikmaline ve aşağı derecelerdeki münhallerin kapatılmasını uzun bir müddet geri br- raktıracağı cihetle bu fevkalâde ahval nazara alınarak 2556 sayılı hâkimler kanununun muvakkat maddesinin 3 numaralı bendi hükmünün işbu kanunun neşri tarihinden itibaren üç sene daha uzatılması.

2 — Bugünkü teşkilât ve kadro icaplarına ve esasen ihtisas imtihanına tâbi olan hâkim ve müddei umumilerin mikdarlarının azlığına binaen bu imtihanların dahi kezalik üç sene müddetle geri bırakılması,

3 — İkinci sınıf hâkim ve müddei umumîlerden birinci sınıfa, yani temyiz azalığına ayrılabil-
mek için hâkimler kanununun 47 nci maddesinin istisnâ mahiyette tayin ettiği müddet diğer dere-
celerdeki terfi müddetlerine nisbetle daha fazla olup kanunun yeni tatbika girmiş olmasından do-
layı ikinci sınıf hâkim ve müddei umumîler arasında henüz elde pek az namzed mevcut olması
hasebile tekaüd, istifa ve vefat gibi muhtelif sebepler neticesi sık sık açılan temyiz azalıklarına
münasiplerinin bulunup seçilmesinde hâlen güçlük çekilmekte olduğundan hem şu ihtiyacı karşı-
lamak hem de temyiz mahkemesini daha genç vefaal unsurlarla takviye eylemek imkânını teminen
hâkimler kanununun 47 nci maddesinde yazılı müddetin muvakkat bir zaman için kısaltılması
da zarurî görülerek o maksatla işbu kanun lâyihası tanzim ve takdim kılınmıştır.

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye encümeni

Esas No. 3/345, 1/779

Karar No. 27

29 - V - 1937

Yüksek Reisliğe

2556 sayılı hâkimler kanununun muvakkat maddesinin B fıkrasının 3 ve 4 numaralı bend-
lerinde yazılı müddetlerin üç sene daha uzatıl-
masına ve muvakkat maddeye son bir fıkra ilâ-
vesine dair Adliye vekilliğince hazırlanıp Yük-
sek Başvekâletin 21 - IV - 1937 tarih ve 6/1359
sayılı tezkeresi ile gönderilen kanun lâyihası en-
cümenimize havale buyurulmuş olmakla Adliye
vekâleti Siyasî müsteşarı hazır olduğu halde
tetkik ve mütalea olundu.

Yeni kurulan vilâyet ve kazalarda bir an ev-
vel adli teşkilât yapılabilmesi ve bazı yerlerde
teşkilâtın ihtiyacı karşılayacak bir surette tak-
viyesi için küçük derecede hâkim ve müddei-
umumiye şiddetle ihtiyaç olduğu hakkında Hü-
kûmetçe serdolanın mütalea encümenimizce de
varid görülerek namzedlik müddet ve imtiha-
nı ile ihtisas imtihanının geri bırakılması hak-
kında hâkimler kanunu ile Adliye vekâletine ve-
rilmiş olan salâhiyetin üç sene daha temdidi
kabul edilmiştir.

2556 numaralı hâkimler kanunu, hâkimle-
rin derecelerini almakta oldukları maâsa göre
tesbit etmiş ve bu suretle eski kanun zamanın-
da birinci sınıf hâkimliğe namzed bulunanlar-
dan bir kısmını bu vaziyetten çıkararak daha
aşağı dereceye indirmiş olmasına biraen ikin-
ci sınıf hâkim ve müddei umumîler arasında bi-
rinci sınıfa geçmek salâhiyetini haiz henüz pek
az namzed bulunduğu ve bu sebeble tekaüd, is-

tifa ve vefat gibi muhtelif sebepler neticesi açıl-
an Temyiz azalıklarına münasiplerinin bulunup
seçilmesinde müşkülâta uğranıldığı Hükûmet
mümessili tarafından verilen izahattan anlaşıl-
mış ve teklif esas itibarile kabul edilmiştir.

Ancak bu ihtiyacın daha bir müddet devam
edeceğini nazara alan encümenimiz bu salâhi-
yetin teklif veçhile yalnız 937 ve 938 senelerine
münhasır olarak değil üç sene müddetle verilme-
sini muvafık görmüştür.

Hâkimler kanununun muvakkat maddesinin
B fıkrasının 2 numaralı bendile meslek mektebi
mezunu müstantikler hakkında konulmuş olan
hükümlerin ehliyetnameli diğer müstantikler hak-
kında da tatbik edilib edilmeyeceğinin tefsiri hak-
kında Adliye vekâletince yazılıp Yüksek Başve-
kâletten gönderilen 18 - III - 1937 tarih ve 6/863
numaralı tezkere de bu lâyiha ile alâkalı görüle-
rek tevhid edilmiş ve Hükûmet teklifi veçhile eh-
liyetnameli müstantikler hakkında da tatbiki fay-
dalı olacağına encümenimiz kani bulunmuş
ise de kanunda sarahaten meslek mekte-
bi mezunu müstantikler yazılı olup ehliyet-
nameli müstantiklerden bahsedilmemiş ol-
duğu cihetle bu bend hükümünün tefsir suretile
ehliyetnameli müstantiklere da teşmiline imkân
olmadığı ve bunun bir tesis mevzuu olduğu neti-
cesine varmış ve bunun için lâyihaya ayrı bir
madde ilâve etmiştir.

Umumi heyetin tasvibine arz edilerek üzere
Yüksek Reisliğe sunulur.

Adliye En. Reisi	Bu M. M.	Katib
Çorum	Erzurum	
Münir Çağal	Fuat Sirmen	
Kayseri	Antalya	Kocaeli
H. Ferid Perker	T. Arıcan	Ragıp Akça

İçel	Manisa	Balıkesir
H. Ongun	Rafik İnce	O. N. Burcu
Erzincan	Antalya	Kayseri
A. Fırat	Numan Aksoy	Reşid Özsoy
Bursa		
S. F. Tetay		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

2556 sayılı hâkimler kanununun muvakkat maddesinin (B) fıkrasının 3 ve 4 numaralı bendlerinde yazılı müddetlerin üç sene daha uzatılmasına ve muvakkat maddeye son bir fıkra ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 2556 sayılı hâkimler kanununun muvakkat maddesinin B fıkrasının 3 numaralı bendindeki namzetlik müddet ve imtihanın ve 4 numaralı bendinde yazılı ihtisas imtihanının geri bırakılması hakkındaki hükümler işbu kanunun neşri tarihinden itibaren üç sene daha uzatılmıştır.

MADDE 2 — 1937 ve 1938 senelerine münhasır olmak üzere ikinci sınıf hâkim ve müddei umumiliğin 4 nci derecesinde en aşağı bir sene hizmet etmiş olanlar; hâkimler kanununun 47 nci maddesinin 2 nci ve 3 nci fıkralarına ve 48 ve 49 ncu maddelerine tevfikân birinci sınıfa ayrılabilirler.

MADDE 3 — Bu kanun neşri tarihinden müteberdir.

MADDE 4 — Bu kanunun hükmünü icraya Adliye vekili memurdur.

15 - IV - 1937

Bş. V. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	Ş. Saraçoğlu	
Da. V.	Ha. V. V.	Ma. V.
Ş. Kaya	Ş. Saraçoğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	C. Bayar
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. R. Saydam	Rana Tarhan	Muhlis Erkmen

ADLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

2556 sayılı hâkimler kanununun muvakkat maddesinin B fıkrasının 3 ve 4 numaralı bendlerinde yazılı müddetlerin üç sene daha uzatılmasına ve muvakkat maddeye ayrıca iki fıkra ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 2556 sayılı hâkimler kanununun muvakkat maddesinin B fıkrasının 3 numaralı bendindeki namzedlik müddet ve imtihanın ve 4 numaralı bendinde yazılı ihtisas imtihanının geri bırakılması hakkındaki hükümler bu kanunun meriyete girdiği tarihten itibaren üç sene daha uzatılmıştır.

MADDE 2 — Hâkimler kanununun muvakkat maddesinin B fıkrasının 2 numaralı bendindeki hükümler aynı derecede bulunup meslek mektebinden mezun olmayan ehliyetnameli diğer sorgu hâkim vekilleri hakkında da tatbik olunur.

MADDE 3 — İkinci sınıf hâkim ve müddei umumiliğin dördüncü derecesinde en aşağı bir sene hizmet etmiş olanlar, bu kanunun meriyete girdiği tarihten itibaren üç sene müddetle, hâkimler kanununun 47 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarına ve 48 ve 49 ncu maddelerine tevfikân birinci sınıfa ayrılabilirler.

MADDE 4 — Hükümetin 3 ncu maddesi aynen,

MADDE 5 — Hükümetin 4 ncu maddesi aynen.